

DYREKTOR GENERALNY
SŁUŻBY WIĘZIENNEJ

RPW/51261/2024 P
Data: 2024-06-13

BDG.070.39.2024.PA

Warszawa, dnia 5 czerwca 2024 r.

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2024 -06- 13
ZAK.	NR

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00 – 090 Warszawa

Szanowny Panie Rzeczniku,

W nawiązaniu do pisma o sygn. VII.602.72.2015.KNK z dnia 23 maja 2024 r., skierowanego do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, dotyczącego praktycznego sposobu głosowania przez osoby pozbawione wolności – posiadające czynne prawo wyborcze – w wyborach do organów stanowiących i wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego, jeśli nie są osobami, o których mowa w art. 29 § 2 Kodeksu wyborczego, poniżej przedstawiam wyjaśnienia w sprawie.

W zakresie przeprowadzania w zakładach karnych i aresztach śledczych wyborów do organów stanowiących i wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego, zwanych dalej „wyborami”, Dyrektor Generalny Służby Więziennej wydaje stosowne polecenia celem zapewnienia przez dyrektorów jednostek penitencjarnych – w porozumieniu z przewodniczącymi właściwych komisji wyborczych - obsługi oraz organizacyjno–technicznych warunków głosowania i pracy komisji. Procedura postępowania jest opracowana w oparciu o obowiązujące przepisy prawne, w szczególności:

1. *ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy* (Dz. U. z 2023 r. poz. 2408 oraz z 2024 r. poz. 721) – zwanej dalej „kodeksem”, która reguluje m.in. zasady i tryb przeprowadzania wyborów,
2. *rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie zarządzenia wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast* (ostatnim razem wydanego w dniu 29 stycznia 2024 r. - Dz. U. z 2024 r. poz. 109), które zawiera m.in. kalendarz wyborczy określający terminy wykonania czynności wyborczych,
3. *rozporządzenia Ministra Cyfryzacji z dnia 3 sierpnia 2023 r. w sprawie spisu wyborców* (Dz.U. z 2023 r. poz. 1512) – zwanego dalej „rozporządzeniem”, które określa m.in. sposób i tryb sporządzania spisu wyborców oraz jego aktualizacji, a także wzór wykazu wyborców przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz oddziałach zewnętrznych takich zakładów i aresztów, w których utworzono obwody głosowania.

W ostatnich wyborach przeprowadzonych w dniu 7 kwietnia 2024 r. zgodnie z art. 12 § 6 kodeksu komisarze wyborczy utworzyli odrębne obwody głosowania w 103 podległych zakładach karnych i aresztach śledczych oraz 63 oddziałach zewnętrznych tych zakładów i aresztów. Frekwencja wyborcza ukształtowała się na poziomie 36,4 %. Liczba wyborców uprawnionych do głosowania wynosiła 28 374 osoby. Natomiast w wyborach uczestniczyło 10 314 wyborców, którym wydano karty do głosowania w lokalu wyborczym. W tym liczba wyborców uprawnionych do głosowania obywateli państw Unii Europejskiej nie będących obywatelami polskimi oraz obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej wynosiła 148 osób - natomiast żaden z wyżej wymienionych cudzoziemców nie głosował w wyborach.

Analizując przedstawioną problematykę należy zauważyć, że dyrektor jednostki penitencjarnej nie rozstrzyga w kwestii czynnego prawa wyborczego osób pozbawionych wolności, natomiast jest zobowiązany do doręczenia do właściwego urzędu gminy wykazu osób, które będą przebywać w tej jednostce w dniu wyborów - zwany dalej „wykazem” - na podstawie którego sporządzany jest spis wyborców. Do potwierdzania prawa wybierania oraz sporządzania spisu wyborców służy Centralny Rejestr Wyborców – zwany dalej „CRW” (art. 18 § 2 i 3 pkt 1 kodeksu). Spis wyborców jest sporządzany automatycznie w systemie teleinformatycznym, w którym prowadzony jest CRW, po oznaczeniu wyborów, na które będzie sporządzany spis wyborców (§ 3 ust. 1 rozporządzenia).

Wykaz sporządzony jest zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 3 do rozporządzenia pn. *Wykaz osób przebywających w zakładzie leczniczym, domu pomocy społecznej, zakładzie karnym i areszcie śledczym, oddziale zewnętrznym takiego zakładu i aresztu, domu studenckim, zespole domów studenckich, w których utworzono obwody głosowania* (art. 29 § 1 kodeksu, § 5 ust. 1 rozporządzenia). W przedmiotowym wykazie zamieszcza się imię (imiona), nazwisko oraz numer ewidencyjny PESEL każdej z osób ujętych w wykazie - dokument nie zawiera danych osobowych osób pozbawionych praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu.

Zgodnie z § 2 ust. 1 i 3 *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 września 2023 r. w sprawie zawiadamiania gmin o osobach pozbawionych prawa wybierania* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1835) właściwe sądy przekazują do wójtów, burmistrzów i prezydentów miast właściwych ze względu na siedzibę tych sądów zawiadomienia o osobach, które prawomocnym orzeczeniem sądu zostały pozbawione praw publicznych lub ubezwłasnowolnione. Informacje o pozbawieniu prawa wybierania z powodów wskazanych w art. 10 § 2 kodeksu wprowadzane są do CRW na podstawie przekazywanych gminom zawiadomień sądu albo Trybunału Stanu (art. 21 § 1 kodeksu). Natomiast mając na uwadze treść art. 29 § 4 kodeksu, który stanowi, że w wykazie osób, nie umieszcza się osób pozbawionych praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu, jeżeli właściwy sąd prześle zawiadomienie o osobie pozbawionej prawa wybierania również administracji zakładu karnego i aresztu śledczego w wykazie osób, nie ujmowana jest taka osoba.

Mając na uwadze termin określony w art. 29 § 3 kodeksu osoba kierująca jednostką penitencjarną ustala z właściwym urzędem gminy termin doręczenia wykazu, który umożliwi ujęcie w wykazie jak największej liczby osób, które będą przebywać w zakładzie karnym, areszcie śledczym lub w oddziale zewnętrznym tego zakładu lub aresztu w dniu wyborów. W okresie bezpośrednio poprzedzającym dzień wyborów (ostatnim razem w dniach od 2 do 7 kwietnia

2024 r.) wstrzymane jest transportowanie osadzonych, ujętych w spisie wyborców sporządzonym przez gminę, na terenie której położony jest dany zakład karny, areszt śledczy jak i przenoszenia osadzonych w ramach jednej jednostki pomiędzy jej oddziałami zewnętrznymi oraz jednostką główną a jej oddziałami zewnętrznymi (uprawnionych do głosowania), za wyjątkiem transportów i przeniesień realizowanych na polecenie sądów i prokuratorów, w związku z koniecznością udzielenia natychmiastowej pomocy lekarskiej lub innych niezbędnych świadczeń leczniczych oraz w innych szczególnie uzasadnionych wypadkach.

Istnieje możliwość dopisania w dniu głosowania do sporządzonego spisu wyborców, natomiast kompetencję w tym zakresie posiada obwodowa komisja wyborcza. W szczególności dodatkowo ujmowani są ci wyborcy, którzy chcą głosować w odrębnym obwodzie głosowania utworzonym w zakładzie karnym, areszcie śledczym oraz oddziale zewnętrznym takiego zakładu lub aresztu, a zostali przyjęci do tej jednostki przed dniem wyborów (art. 51 § 4 w zw. z § 2 kodeksu).

Głosowanie korespondencyjne oraz głosowanie za pośrednictwem pełnomocnika jest wyłączone w przypadku głosowania w wyżej wymienionych odrębnych obwodach głosowania (art. 53a § 4, 54 § 4 kodeksu).

Dyrektorzy zakładów karnych i aresztów śledczych w porozumieniu z urzędami gminy, określają również tryb postępowania w zakresie realizacji prawa osób, których dane są przetwarzane w CRW, do udostępnienia informacji dotyczącej ujęcia w spisie wyborców lub niefigurowania w przedmiotowym spisie osób objętych stosownym wykazem, a także podejmują inne działania informacyjne w przedmiotowym obszarze. Osadzeni są powiadamiani o treści art. 29a kodeksu, a także umożliwia się im dostęp do przepisów dotyczących wyborów poprzez zakładową bibliotekę, a także na wyznaczonych stanowiskach komputerowych mają oni możliwość przeglądania zawartości Biuletynu Informacji Publicznej oraz stron internetowych umieszczonych w domenie „gov.pl” – jeśli ustawowo zobowiązane podmioty udostępniają informację publiczną poprzez stronę internetową znajdującą się w przedmiotowej domenie. Ewentualnie informacje w zakresie prawa wyborczego oraz organizacji wyborów i sposobu głosowania mogą być przekazywane także podczas spotkań grup wychowawczych i programu audycji radiowęzła. Osoby pozbawione wolności, przebywające w jednostkach penitencjarnych, z przebiegiem kampanii wyborczej mogą zapoznawać się za pośrednictwem audycji wyborczych nadawanych w programach publicznych i niepublicznych nadawców radiowych i telewizyjnych oraz prasy. Inne formy agitacji wyborczej są zabronione (art. 108 § 1 pkt 1 kodeksu).

Nadto należy dodać, że w razie jakichkolwiek wątpliwości, bądź pytań związanych z prawem wyborczym, kierownicy jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, mają możliwość ich zgłaszania do właściwych organów wyborczych.

Reasumując, Służba Więzienna realizuje zadania na zasadach określonych w *ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy* (Dz.U. z 2024 r. poz. 706) w zakresie wykonywania tymczasowego aresztowania oraz kar pozbawienia wolności i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności, natomiast z dniem ogłoszenia aktu właściwego organu o zarządzeniu wyborów, w ramach posiadanych kompetencji wskazanych na wstępie – jak pokazuje dotychczasowa wieloletnia praktyka – zapewnia sprawną organizację i przebieg głosowania w wyborach przeprowadzanych w odrębnych obwodach głosowania utworzonych

w jednostkach penitencjarnych oraz ich oddziałach zewnętrznych, respektując w tym zakresie prawa osób pozbawionych wolności.

z załącznikami

płk dr Andrzej Pecka

Wykonano w 2 egz.:

1. adresat

2. a/a

DDG 070.38.2024.PA

Centralny Zarząd Służby Więziennej
02-521 Warszawa
ul. Rakowiecka 37A

OPŁATA POBRANA
TAXE PERÇUE - POLOGNE
Umowa z Poczta Polska S.A.
nr ID 549445/W

Pan
Stanisław Trocena

Biurowo Rzecznika Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-080 Warszawa

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2024 -06- 13
ZAL.	NR

R

(00)459007734582226167

(00)459007734582226167

Poczta Polska	
Opłata pobrana	_____ zł _____ gr

